

Accountantsverslag 2019

Onderwijsstichting Zelfstandige Gymnasia

Betreffende de accountantscontrole over het jaar 2019

VERTROUWELIJK

Aan de raad van toezicht en het college van bestuur van Onderwijsstichting Zelfstandige Gymnasia

Postbus 5233

2000 CE Haarlem

Alphen aan den Rijn, 20 april 2020

Behandeld door: D. Demoed

Geachte raad van toezicht en geacht college van bestuur,

Hierbij ontvangt u het concept accountantsverslag naar aanleiding van de door ons uitgevoerde controle van de jaarrekening 2019 van uw organisatie. In dit verslag rapporteren wij u over onze bevindingen en aanbevelingen zoals die voortvloeien uit onze jaarrekeningcontrole. Vooraf merken we nog op dat deze rapportage naar haar aard kritisch is. Er wordt vooral aandacht geschonken aan zaken waarin verbeterpunten aanwezig zijn. Daarmee wordt dus minder aandacht geschonken aan de vele goed georganiseerde processen en systemen binnen uw organisatie.

Dit accountantsverslag is uitsluitend opgesteld voor gebruik door de raad van toezicht en het college van bestuur van Onderwijsstichting Zelfstandige Gymnasia. U mag het zonder onze toestemming vooraf niet aan derden verstrekken. Als gevolg hiervan accepteren wij geen aansprakelijkheid of verantwoordelijkheid tegenover enige andere persoon of organisatie die dit verslag in handen of ter inzage krijgt.

Wij hopen dat onze constateringen en adviezen u helpen om uw organisatie te sturen en te beheersen en uw verslaggeving te optimaliseren. Wij zijn graag bereid tot een nadere toelichting op en doordinking en uitwerking van oplossingsrichtingen.

Hoogachtend,

Van Ree Accountants

drs. J. (Jaap) Bergman RA

Inhoudsopgave

1 Inleiding	6
1.1 Onze opdracht	6
1.2 Het verloop van het proces van de controle van de jaarrekening	6
1.3 Aandachtspunten tijdens de controle	6
1.4 Gehanteerde materialiteit	7
1.5 Controleverschillen	7
1.6 Strekking van de controleverklaring	7
2 Uw financiële positie	10
2.1 Resultaatontwikkeling	10
2.2 Onze visie op uw vermogens- en liquiditeitspositie	11
3 Opvolging accountantsverslag 2018	14
4 Jaarverslaglegging	18
4.1 Jaarverslagen	18
4.2 Beoordeling onzekerheden en schattingen	18
4.3 Bevindingen naar aanleiding van de controle op rechtmatigheidsaspecten	18
4.4 Bevindingen naar aanleiding van specifieke posten in de jaarrekening	19
4.5 Rechtszaken en claims	20
4.6 Gebeurtenissen na balansdatum	20
5 Administratieve organisatie en interne beheersmaatregelen	22
5.1 Algemeen	22
5.2 Bedrijfsvoeringsmonitor	22

5.3 Automatisering	25
6 Recapitulatie van de adviezen	27
7 Algemene onderwerpen	29
7.1 Onafhankelijkheid	29
7.2 Overzicht Richtlijnen jaarverslaggeving	29
7.3 Financiële rechtmatigheid	29
7.4 Frauderichtlijn	29
Bijlagen	30
Bijlage 1: Controleverschillen	30
Bijlage 2: algemene ontwikkelingen	31

1. Inleiding

1 Inleiding

1.1 Onze opdracht

De raad van toezicht heeft ons opdracht gegeven de jaarrekening en de bekostigingsgegevens van Onderwijsstichting Zelfstandige Gymnasia over het jaar 2019 te controleren. Deze controle heeft als doel het komen tot een onafhankelijk oordeel over de getrouwheid van deze jaarrekening en over de juistheid van de bekostigingsgegevens. De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het bestuur van de organisatie. Het is onze verantwoordelijkheid een controleverklaring inzake de jaarrekening en een assurancerapport bij de bekostigingsgegevens te verstrekken.

Onze controle heeft zich niet verder uitgestrekt dan noodzakelijk was om tot een oordeel te komen over de getrouwheid van de jaarrekening 2019 en de juistheid van de bekostigingsgegevens per 1 oktober 2019. De administratieve organisatie en de daarin opgenomen maatregelen van interne controle zijn door ons beoordeeld voor zover passend in onze opdracht tot controle van deze jaarrekening. Wellicht ten overvloede wijzen wij u erop dat onze beoordeling van de administratieve organisatie beperkter is dan bij een opdracht tot beoordeling van de werking, effectiviteit en efficiency van de administratieve organisatie als geheel.

Wij hebben de controleopdracht uitgevoerd in overeenstemming met de in Nederland van toepassing zijnde controle- en overige standaarden. Tevens zijn wij nagegaan of de subsidiebepalingen zoals vastgesteld door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) zijn nageleefd. Bij onze controle hebben wij de voorschriften vanuit het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019 nageleefd.

1.2 Het verloop van het proces van de controle van de jaarrekening

Bij aanvang van onze controlewerkzaamheden waren de door ons benodigde stukken grotendeels beschikbaar. Van de diverse posten in de jaarrekening waren voor een groot deel onderbouwingen aanwezig. Als zaken niet aanwezig of niet duidelijk waren, zijn deze op een correcte wijze opgelost. Wij bedanken de betrokken medewerkers voor de goede samenwerking en de constructieve houding die wij tijdens de uitvoering van onze controle hebben ondervonden.

1.3 Aandachtspunten tijdens de controle

Een accountantscontrole is gebaseerd op een risicoanalyse die wij voorafgaand aan de start van de controle per opdracht opstellen. Standaard onderdeel van onze risicoanalyse is de afweging welke frauderisico's zich voor zouden kunnen doen. Wij hebben op grond van deze analyse specifieke aandacht besteed aan de volgende onderwerpen:

- Risico op doorbreking van de AOIB door de leiding waarbij bijzondere aandacht is besteed aan betalingsverkeer;
- Risico inzake onvolledigheid van de omzet

Wij hebben vanuit het bestuur geen specifieke aandachtspunten ontvangen waaraan bij de uitvoering van de controle specifieke aandacht is besteed. Mochten deze specifieke aandachtspunten er voor de controle van 2020 wel zijn dan gaan wij hierover graag met u in overleg.

1.4 Gehanteerde materialiteit

In het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019 zijn toleranties opgenomen voor de controle van de getrouwheid van de jaarrekening en voor de rechtmatigheid van de bestedingen. Deze zijn in onderstaande tabel weergegeven. Deze toleranties hebben invloed op de uitvoering van onze werkzaamheden en worden gehanteerd om te bepalen in hoeverre een door ons geconstateerde onjuistheid in de verantwoording of een onzekerheid in de controle consequenties heeft voor de strekking van de af te geven controleverklaring.

Gehanteerde controle- en rapportagetoleranties	
Getrouwheid van de jaarrekening	
2% van de baten of	€ 798.000
5% van het balanstotaal	€ 1.774.000
Financiële rechtmatigheid van de bestedingen	
Onjuistheden in de verantwoording: 3% van de totale publieke middelen	€ 1.112.000
Onzekerheden in de controle: 5% van de totale publieke middelen	€ 1.854.000
Rapportagetolerantie voor alle in het accountantsprotocol genoemde zaken	
0,1% van de publieke middelen	€ 37.000

Naast deze algemene controle toleranties zijn er in het controleprotocol afzonderlijke rapportage- en controle toleranties gehanteerd voor specifieke onderwerpen zoals: treasurybeleid, Verklaringen Omtrent het Gedrag, geoordeelde subsidies, etc.

1.5 Controleverschillen

Wij hebben geen ongecorrigeerde materiële controleverschillen die wij moeten melden.

Voor een overzicht van de gecorrigeerde en ongecorrigeerde controleverschillen die de rapporttolerantie overstijgen verwijzen wij u naar bijlage 1.

1.6 Strekking van de controleverklaring

1.6.1 Jaarstukken

Wij hebben het voornemen bij de door het college van bestuur opgestelde jaarverslag van Onderwijsstichting Zelfstandige Gymnasia een goedkeurende controleverklaring af te geven inzake de getrouwheid van de jaarrekening en de rechtmatigheid van de bestedingen. De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs.

Deze controleverklaring heeft betrekking op de jaarrekening 2019 met de volgende cijfers:

■ Eigen vermogen per 31 december 2019	€	16.726.904
■ Balanstotaal per 31 december 2019	€	25.423.377
■ Netto kasstroom over 2019	€	550.872
■ Nettoresultaat over 2019	€	1.013.349

1.6.2 Rechtmatigheid

Wij hebben geen onrechtmatige bestedingen geconstateerd die wij op grond van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019 in een verslag van bevindingen

dienen te melden bij DUO. Voor de controlebevindingen met betrekking tot de rechtmatigheid van de bestedingen verwijzen wij naar paragraaf 4.3 van dit verslag.

1.6.3 Goedkeuring jaarrekening

Wij vertrouwen erop dat de raad van toezicht overgaat tot het ongewijzigd goedkeuren van de jaarrekening. Wij verzoeken u contact met ons op te nemen als dit niet het geval is.

1.6.4 Bekostigingsgegevens

Wij hebben in maart 2020 een goedkeurend assurancerapport af gegeven bij de bekostigingsgegevens per 1 oktober 2019.

2. Uw financiële positie

2 Uw financiële positie

2.1 Resultaatontwikkeling

Het resultaat over het boekjaar 2019 bedroeg 1.013.000. Dit resultaat is € 1.032.000 hoger dan het begrote resultaat van -€ 19.000. Ten opzichte van het boekjaar 2018 is het resultaat € 436.000 lager. Hierna geven wij een overzicht van de exploitatierkening en lichten wij de belangrijkste verschillen toe.

	Werkelijk 2019	Begroting 2019	Afwijking	Werkelijk 2018
x € 1.000				
BATEN				
Rijksbijdragen	36.595	34.548	2.047 ↑	35.001
Overige overheidsbijdragen	481	378	103 ↑	461
College-, cursus-, les- en examengeld	0	0	0 ■	0
Baten werk in opdracht van derden	0	3	-3 ↓	3
Overige baten	2.806	2.462	344 ↑	3.153
Totaal baten	39.882	37.391	2.491 ↑	38.618
LASTEN				
Personele lasten	30.195	29.237	958 ↑	28.834
Afschrijvingen	1.093	1.363	-270 ↓	1.069
Huisvestingslasten	1.830	1.778	52 ↑	1.660
Overige lasten	5.798	5.072	726 ↑	5.662
Totaal lasten	38.916	37.450	1.466 ↑	37.225
Saldo baten en lasten	966	-59	1.025 ↑	1.393
Saldo financiële baten en lasten	47	40	7 ↑	56
Resultaat	1.013	-19	1.032 ↑	1.449

De grootste afwijkingen worden veroorzaakt door de hogere rijksbijdragen, de lagere afschrijvingskosten, de hogere personele lasten en de hogere overige lasten.

De hogere rijksbijdrage dan begroot heeft onder andere de volgende oorzaken:

- OSZG heeft in december 2019 € 712.000 aanvullende rijksbijdrage ontvangen vanuit het onderwijscovenant. Aangezien sprake is van lumpsum dient deze bijdrage in 2019 verantwoord te worden, terwijl de bijdrage nog niet kon worden besteed;
- De gemiddelde personeelslast (GPL), die de basis vormt voor de berekening van de personele bekostiging is met 3,13% gestegen, terwijl in de begroting rekening was gehouden met lager percentage voor 2019.

De hogere personele lasten dan begroot hebben onder andere de volgende oorzaken:

- In 2019 is het gemiddelde werktijdfactor met 2 FTE gestegen ten opzichte van 2018;
- De personele voorzieningen zijn in 2019 met circa € 90.000 toegenomen tegenover een vrijval van € 138.000 in 2018.

De lagere afschrijvingslasten dan begroot hebben onder andere de volgende oorzaken:

- Ruime begroting bij het Vossius Gymnasium om de verbouwing van fase 2 hiermee te kunnen financieren;
- Nieuwe investeringen worden pas geactiveerd bij ingebruikname, waardoor afschrijvingen later aanvangen.

De hogere overige lasten dan begroot heeft onder andere de volgende oorzaak:

- Vossius Gymnasium heeft nieuwe lesmethoden aangeschaft voor alle klassen. Dit heeft in 2019 mede geleid tot een toename van circa € 342.000.

De solvabiliteit 2 nam met 5 procentpunt toe. De Inspectie van het Onderwijs hanteert een signaleringsgrens voor solvabiliteit 2 van 30%. Instellingen met een solvabiliteit die lager is dan 30% worden extra gemonitord of krijgen ondersteuning. Met 70% blijft uw instelling ruim boven deze signaleringsgrens. De stijging van de solvabiliteit is te danken aan het positieve resultaat over 2019 van € 1.013.000 wat is toegevoegd aan het eigen vermogen.

Het weerstandsvermogen steeg, als gevolg van het feit dat het eigen vermogen toenam, met 1%. Ook deze toename is te danken aan het positieve resultaat over 2019. Een weerstandsvermogen van 42% is ruim boven de signaleringsgrens van 5%.

Voor de rentabiliteit heeft de Inspectie van het Onderwijs een drietal signaleringsgrenzen vastgesteld. De signaleringsgrens voor de laatste 3 jaar is 0%, voor de laatste 2 jaar -/ - 5% en voor dit boekjaar -/ - 10%. U blijft ruimschoots binnen deze bandbreedte.

De current ratio is ten opzichte van 2018 gestegen naar 2,07. Bij haar beoordeling van de financiële positie van onderwijsinstellingen hanteert de Inspectie van het Onderwijs voor de current ratio een ondergrens van 0,75. Naar onze mening is 1,0 een kritieke ondergrens. Dit betekent dat de kortlopende schulden uit de vlottende activa kunnen worden voldaan. Uw liquiditeit bevindt zich ruim boven de ondergrens.

De huisvestingsratio geeft aan welk deel van uw totale lasten u aan huisvesting inclusief afschrijvingen van gebouwen en terreinen hebt besteed. De signaleringswaarde bedraagt 10%

De huisvestingsratio van uw instelling bedraagt 4,7%. Dit betekent dat geen sprake is van bovenmatige uitgaven aan huisvesting.

De belangrijkste financiële kengetallen zijn als volgt:

	Signaleringsgrens	2019	2018
Solvabiliteit 1			
<i>eigen vermogen / totaal vermogen</i>	n.v.t.	66%	61%
Solvabiliteit 2			
<i>(eigen vermogen + voorzieningen) / totaal minimaal 30% vermogen</i>		70%	65%
Rentabiliteit (3-jarig)			
<i>nettoresultaat / totaal baten</i>	minimaal 0%	3,3%	3,7%
Rentabiliteit (2-jarig)			
<i>nettoresultaat / totaal baten</i>	minimaal -5%	3,1%	3,7%
Rentabiliteit (1-jarig)			
<i>nettoresultaat / totaal baten</i>	minimaal -10%	2,5%	3,8%
Weerstandsvermogen			
<i>eigen vermogen / totaal baten</i>	minimaal 5%	42%	41%
Huisvestingsratio			
<i>(afschrijvingskosten gebouwen en terreinen + huisvestingslasten) / totaal lasten</i>	maximaal 10%	4,7%	4,5%
Current ratio			
<i>vlottende activa / kortlopende schulden</i>	minimaal 0,75	2,07	1,77
Aandeel personeelskosten			
<i>personeelslasten / totale lasten</i>	n.v.t.	78%	77%

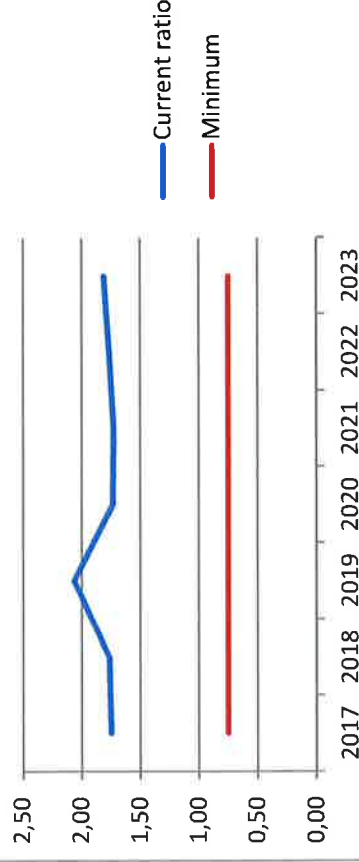
2.2 Onze visie op uw vermogens- en liquiditeitspositie

Zoals uit bovenstaande kengetallen blijkt bevinden uw weerstandsvermogen en liquiditeitsratio zich ruim boven de signaleringsgrenzen. De waarden van deze kengetallen zijn een indicatie voor een sterke financiële positie.

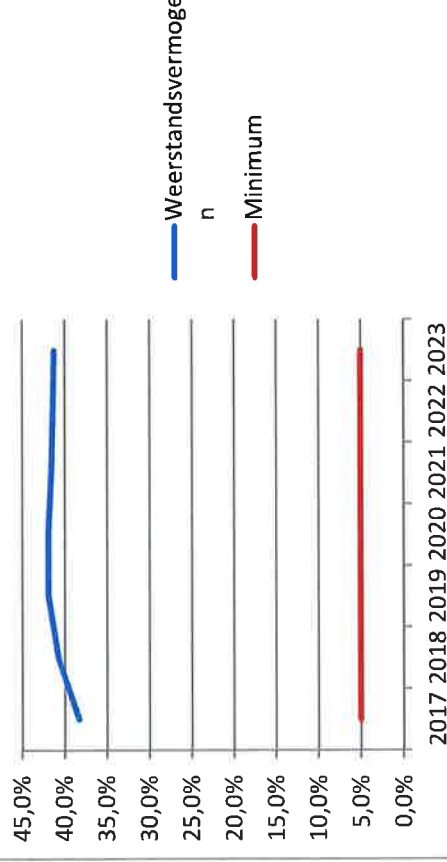
Naar onze mening beschikt uw instelling over een solide financiële positie die voldoende is om eventuele tegenvallers op te vangen. Ook op basis van de meerjarenbegroting blijkt dat de kengetallen ruim boven de signaleringgrenzen blijven. Dit is echter op basis van de signaleringgrenzen die door het ministerie van OCW zijn bepaald. Conform voorgaande jaren worden de kosten voor groot onderhoud geactiveerd en afgeschreven. Dit heeft gevolgen voor de vermogenspositie van uw stichting, die hierdoor een positiever beeld geeft dan als het stelsel van de voorziening groot onderhoud toegepast zou worden. Desondanks is er sprake van een goede financiële positie. Voor de begroting van 2020 is beleidsrijker begroot, waarbij rekening is gehouden met de verwachte bijdragen vanuit het rijk inzake toenemende personele lasten.

In de onderstaande grafiek zijn tevens de begroote kengetallen voor 2020-2023 opgenomen.

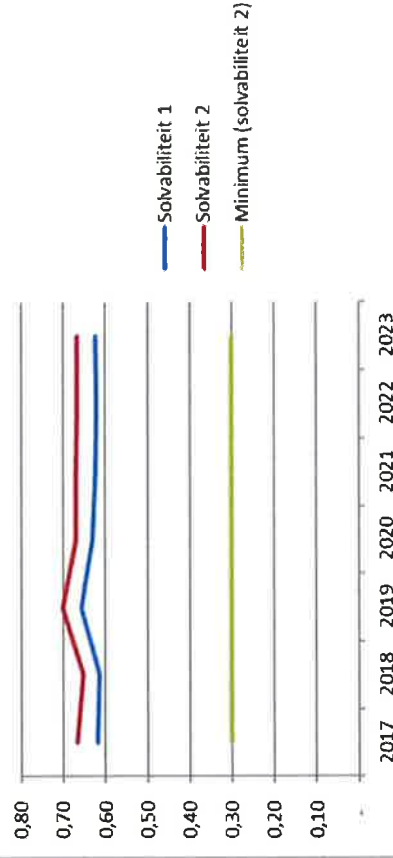
Current ratio

Weerstandsvermogen

Solvabiliteit

3. Opvolging accountantsverslag 2018

3 Opvolging accountantsverslag 2018

Hieronder geven wij een overzicht van de interne opvolging van de belangrijkste punten uit ons accountantsverslag over 2018.

Paragraaf 2017 en 2018	Onderwerp	Urgentie	Opvolging
4.5.2	Wij adviseren u om de nationale aanbestedingswetgeving te implementeren.	Hoog	Het nieuwe beleid is vastgesteld door het bestuur in 11-9-2019. <u>Status advies:</u> opgevolgd.
4.6.1	Wij adviseren u om de keuzes van het personeel inzake de LPB uren te archiveren in het digitale personeelsdossier van Afas.	Gemiddeld	In 2019 is gestart met het digitaliseren van personeelsdossiers. Een uitbreiding met diverse uitvragen naar medewerkers is nog niet geïnventariseerd en vastgesteld. Omdat de scholen individueel beleid hebben op het gebied van LPB, is een digitale oplossing nog niet geïmplementeerd. <u>Status advies:</u> onderhanden.
4.6.5	Om vast te kunnen stellen dat er bij de verhuur van ruimte sprake is van een kostendekkend tarief adviseren wij u om voor iedere school dezelfde tarieven te hanteren en deze tarieven schriftelijk vast te leggen.	Gemiddeld	Voor locatie Stedelijk Gymnasium Haarlem is dit punt nog niet opgevolgd. Gezien de omvang van verhuur en urgentere zaken binnen de school heeft dit voor alsnog geen prioriteit <u>Status advies:</u> niet opgevolgd.
5.2.4	Wij adviseren u jaarlijks een controle uit te voeren op de inschaling van medewerkers om op deze manier vast te kunnen stellen dat alle medewerkers conform cao een trede zijn gestegen. Daarnaast adviseren wij u om de continuïteit te waarborgen om na te gaan of de personeelsdossier tijdig geordend worden.	Gemiddeld	Op basis van onze interimcontrole hebben wij vastgesteld dat deze controle zichtbaar uitgevoerd is. Verschillen zijn hierbij geanalyseerd en verklaard. <u>Status advies:</u> opgevolgd.

Paragraaf 2017 en 2018	Onderwerp	Urgentie	Opvolging
4.6.1	<p>Wij adviseren u om de desinvesteringen per school ook te verwerken in de sub administratie. Op deze manier kan eenvoudig een aansluiting gemaakt worden tussen de activa staat uit Afas en de jaarrekening.</p>	Gemiddeld	<p>In 2019 heeft u de activa staat in Afas opgeschoond waarbij u naast desinvesteringen ook de manier van boeken voor activa met betaaltermijnen en activa waar investeringssubsidies tegenover staan heeft aangepast. Hiermee is op eenvoudige wijze aansluiting te maken tussen de activa staat uit Afas en de jaarrekening van 2019.</p> <p><u>Status advies:</u> opgevolgd.</p>
4.6.2	<p>Wij adviseren u om de Raad van Toezicht extra vergoedingen aan bestuurders ten alle tijden te laten goedkeuren.</p>	Gemiddeld	<p>Op basis van onze controle in 2018 bleek dat deze afstemming wel had plaatsgevonden.</p> <p><u>Status advies:</u> opgevolgd.</p>
4.6.5	<p>Wij adviseren u om richtlijnen op te stellen inzake het activeren van onderhoud waarbij per component het percentage afschrijvingen inzichtelijk wordt gemaakt. Op deze manier wordt zorg gedragen voor een consistente gedragslijn binnen het activeren en afschrijven van groot onderhoud.</p>	Hoog	<p>In de administratie van 2019 is onderscheidt gemaakt tussen de uitgaven voor groot onderhoud en de verkregen subsidies vanuit de gemeente. Hiermee wordt inzichtelijk gemaakt wanneer projecten zijn afgerond en volledig geactiveerd kunnen worden.</p> <p><u>Status advies:</u> opgevolgd.</p>
5.2.1	<p>Wij adviseren u om na te gaan in hoeverre een beleidsrijkere begroting en meer tussentijdse cijfers kunnen bijdragen aan het meer in control komen van de organisatie zodat begroting en uitkomsten meer in lijn komen met elkaar.</p>	Gemiddeld	<p>Voor 2020 heeft OSZG besloten beleidsrijkere te begroten. In de begroting van 2020 wordt nu ook rekening gehouden met een volledige compensatie van verwachte loonstijgingen.</p> <p><u>Status advies:</u> opgevolgd</p>
5.2.2	<p>Wij adviseren u de limieten in de online betalingsomgeving van de schoolbankrekeningen bij te stellen naar een voor u praktisch werkbaar niveau.</p>	Gemiddeld	<p>Wij hebben vastgesteld dat de limieten in de online betalingsomgeving van de schoolbankrekeningen zijn verlaagd. Naar onze mening zijn de huidige limieten nog steeds hoger dan noodzakelijk zou zijn.</p> <p><u>Status advies:</u> deels opgevolgd.</p>

Paragraaf 2017 en 2018	Onderwerp	Urgentie	Opvolging
5.2.3	Wij adviseren u het gehele standenregister uit te draaien en daarop de afwijkingen boven € 500 te verklaren.	Gemiddeld	Vanaf 2019 wordt het standenregister volledig uitgedraaid en worden afwijkingen boven de € 500 toegelicht <u>Status advies:</u> opgevolgd.
5.2.3	Wij adviseren u de akte van benoemingen tijdig te laten tekenen om zo de arbeidsvoorwaarden voor aanvang van het dienstverband te hebben vastgelegd.	Gemiddeld	Vanwege de omvang van de organisatie blijkt dit punt lastig realiseerbaar. Inmiddels bent u begonnen met het digitaliseren van personeelsdossier, waarmee dit punt voor de toekomst makkelijker te realiseren is. <u>Status advies:</u> onderhanden.
5.2.3	Wij adviseren u om zorg te dragen dat een geldige VOG voor aanvang van een dienstverband is verstrekt.	Gemiddeld	Vanwege de omvang van de organisatie blijkt dit punt lastig realiseerbaar. Inmiddels bent u begonnen met het digitaliseren van personeelsdossier, waarmee dit punt voor de toekomst makkelijker te realiseren is. <u>Status advies:</u> onderhanden.
6.3	Gelet op de verhoogde aandacht voor reservevorming in het onderwijs, is het aan te bevelen om beleid te formuleren met betrekking tot uw reserves c.q. uw huidige beleid te evalueren. Wij adviseren u hierbij te betrekken hoe beleidsrijk uw begroting is en hoeveel vermogen u komende jaren wilt investeren in het onderwijs.	Gemiddeld	In de kaderbrief bij de begroting van 2020 is hier rekening mee gehouden. Echter is tot op heden nog geen formeel beleid gevormd. <u>Status advies:</u> onderhanden.

Wij ervaren bij uw organisatie een positieve houding ten opzichte van de uitgebrachte adviezen.

4. Jaarverslaglegging

4 Jaarverslaglegging

4.3 Bevindingen naar aanleiding van de controle op rechtmatigheidsaspecten

4.1 Jaarverslagen

De jaarverslagen van de raad van toezicht en het college van bestuur hebben wij van u ontvangen en beoordeeld. Wij hebben vastgesteld dat deze verslagen voldoen aan de wettelijke bepalingen, waaronder de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, en geen materiële tegenstrijdigheden of onjuistheden bevatten ten opzichte van de jaarrekening, de uitkomsten van de jaarrekeningcontrole en de kennis die wij van uw instelling hebben.

4.2 Beoordeling onzekerheden en schattingen

In de jaarrekening is een aantal aspecten, zoals afschrijvingen, voorzieningen en onder kortlopende schulden opgenomen reserveringen, opgenomen waarvan de waardering in belangrijke mate wordt beïnvloed door schattingen van het management en specifieke invulling van algemeen geaccepteerde waarderingsgrondslagen.

De gehanteerde schattingen zoals van afschrijvingstermijnen, de variabelen in de berekening van de voorziening voor jubileumgratificaties, WW en langdurige ziektegevallen en de opgenomen reserveringen voor nog te verwachten kosten zijn naar onze mening passend voor de onderwijssector.

De belangrijkste rechten en verplichtingen die op basis van algemeen aanvaarde waarderingsgrondslagen niet in de balans kunnen worden opgenomen zijn adequaat toegelicht in de jaarrekening onder de niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen.

4.3.1 Europese aanbestedingen

Voor het uitbesteden van de salarisadministratie is in 2019 een éénjarig contract afgesloten met stichting Spaarnesant. Op basis van het contract 2019 blijkt dat de totale kosten voor het uitbesteden van de salarisadministratie circa € 109.000 per jaar bedraagt. Jaarlijks wordt er nieuw contract afgesloten waarmee de waarde van het contract onder de drempelwaarde van Europese aanbestedingen blijft. Het afsluiten van jaarcontracten met als doel onder de Europese aanbestedingswetgeving uit te komen is niet toegestaan. Er dient, conform de nationale aanbestedingswetgeving, een aanbestedingsprocedure gevolgd te worden waarbij de economisch meest voordelige inschrijver wordt geselecteerd. Indien dit niet gebeurt is er mogelijk sprake van een onrechtmatigheid in het kader van de Europese aanbestedingen.

Advies:

Wij adviseren u om bij het aangaan van contracten rekening te houden met de specifieke wetgeving rondom Europese aanbestedingen.

Urgentie: hoog.

4.4 Bevindingen naar aanleiding van specifieke posten in de jaarrekening

Hieronder geven wij een aantal bevindingen weer met betrekking tot specifieke posten in de jaarrekening. Wij hebben ervoor gekozen alleen de posten te vermelden waarbij wij voor u relevante opmerkingen hebben.

4.4.1 Huisvestingsubsidies

In de afgelopen jaren hebben verschillende scholen van OSZG te maken gehad met uitbreidingen op het gebied van huisvesting. Voor locaties Haarlem, 's-Hertogenbosch en het Vossius geldt dat in 2019 deze renovaties en uitbreidingen onderhanden zijn. Van de verschillende gemeenten worden hiervoor subsidies verkregen.

Voor het verwerken van groot onderhoud en verbouwingen geldt dat deze geactiveerd worden onder de materiële vaste activa. In de administratie van 2019 heeft u de ontvangen subsidies geboekt op een tussenrekening welke gepresenteerd is onder de overige schulden. De gemaakte kosten voor de verbouwingen en uitbreidingen zijn ook op een tussenrekening geboekt onder de overige vorderingen. Op het moment dat een verbouwing of uitbreiding is afgerond worden de kosten en de ontvangen subsidie gelijktijdig geactiveerd onder de materiële vaste activa. In het kader van de door u gehanteerde componentenmethode met betrekking tot het groot onderhoud wijzen wij u er op dat bij activering duidelijk aangegeven moet worden welk component van het gebouw dit betreft. Indien de kosten hoger zijn dan de ontvangen subsidie wordt hierover afgeschreven. Op deze wijze wordt per project inzichtelijk gehouden wat de gemaakte kosten zijn en welke subsidie vanuit de gemeente hier tegenover staat.

In de definitieve jaarrekening zijn gemaakte kosten en de ontvangen subsidies van de gemeenten inzake lopende projecten gesaldeerd. Reden hiervoor is dat anders zowel de vorderingen als de schulden fors zouden toenemen omdat deze op

balansdatum nog niet zijn afgerond en dus nog niet geactiveerd zijn. Na het salderen van beide tussenrekening blijkt dat van de gemeenten circa € 545.000 meer ontvangen is dan dat er op balansdatum aan kosten zijn geweest. Hiermee is er in de jaarrekening van 2019 een schuld opgenomen van nog te besteden subsidies gemeenten. Wij kunnen ons vinden in de huidige verwerkingswijze in de jaarrekening van 2019.

4.4.2 Brand Vossius

Op 11 februari 2019 heeft er een brand gewoed op het Vossius Gymnasium. In 2019 hebben diverse herstelwerkzaamheden plaatsgevonden om de schade in het pand te herstellen. De gemeente Amsterdam heeft middels een brief te kennen gegeven dat de gemeente verantwoordelijk is voor de bekostiging van het herstel van deze schade. De gemeente Amsterdam heeft voor het Vossius Gymnasium een opstal- en inboedelverzekering afgesloten bij verzekeraar VGA. Op grond van de Verordening huisvestingsvoorzieningen onderwijs Amsterdam 2018 zal de gemeente de directe brandschade vergoeden.

Gedurende 2019 heeft u van de gemeente Amsterdam voorschotten ontvangen om de herstelwerkzaamheden te kunnen financieren. In totaal is er voor € 275.000 aan voorschotten ontvangen. De kosten inzake herstelwerkzaamheden zijn in uw administratie apart geboekt en bedragen circa € 539.000. Op balansdatum heeft u hiermee een vordering op de gemeente Amsterdam van € 264.000. Eind 2019 zijn de laatste werkzaamheden ten aanzien van het herstel uitgevoerd. In 2020 zullen deze kosten gedeclareerd worden bij de gemeente.

4.4.3 Vooruitontvangen ouderbijdragen

Door een drietal scholen (Bernrode, Vossius en Stedelijk Haarlem) worden extra ouderbijdragen ontvangen die bestemd zijn voor onvoorziene situaties. Reeds jaren worden de vooruitontvangen bedragen inzake deze ouderbijdragen onder de kortlopende schulden verantwoord. De motivatie om dit te doen is dat deze middelen niet ter vrije besteding van de school staan. Eerst bij de controle over

2019 zijn deze posten, dankzij de verbeterde administratie van de ouderbijdragen, dusdanig in beeld gekomen. Ultimo 2019 bedroeg het vooruitontvangen bedrag inzake deze gelden circa € 253.000. U hebt aangegeven dat dit bedrag mede als gevolg van kosten als gevolg van Corona crisis in belangrijke mate zal dalen.

Omdat er op balansdatum geen sprake van een daadwerkelijke opeisbare schuld aan derden zou deze post niet als schuld opgenomen mogen worden. Omdat er naar uw mening wel sprake is van schuld en het opnemen onder het eigen vermogen niet wenselijk wordt geacht hebt u de post onder de kortlopende schulden opgenomen in de jaarrekening. Wij hebben hiervoor een ongecorrigeerd controleverschil opgenomen.

Advies:

Wij adviseren u of er voor te zorgen dat de zogenaamde schoolfondsen als bestemmingsreserve worden opgenomen of vast te leggen dat er een verplichting jegens derden te aanzien van deze gelden bestaat.

Urgentie: gemiddeld.

4.4.4 Kantineopbrengsten

Bepaalde organisaties mogen gebruikmaken van de kantinereregeling. Deze regeling geldt onder andere voor scholen in het voortgezet onderwijs. Bij het toepassen van deze regeling geldt dat de levering van eten en drinken is vrijgesteld als de ontvangsten inclusief btw hiervan niet meer bedragen dan € 68.067 per jaar. U kunt de kantinevrijstelling toepassen naast de vrijstelling voor fondsenwervende activiteiten. Dit betekent dat de kantine-ontvangsten niet meetellen bij de beoordeling van de grensbedragen voor laatstbedoelde activiteiten.

In 2019 is er sprake van kantineopbrengsten op de locaties Barlaeus, Bernrode en 's-Hertogenbosch. Voor het toepassen van de kantinereregeling geldt dat deze per school mag worden toegepast. Voor het Barlaeus Gymnasium bedragen de totale opbrengsten in 2019 € 64.708 waarmee deze net onder de grens blijven. De

overige locaties hebben circa € 35.000 aan kantineopbrengsten en blijven hiermee ruim onder deze grens.

Advies:

Wij adviseren u om per school de grenzen voor de kantinereregeling te bewaken.

Hiermee wordt voorkomen dat de kantineopbrengsten btw belast zijn.

Urgentie: gemiddeld.

4.5 Rechtszaken en claims

In 2017 is OSZG aangeklaagd door een leerling van het Felisenum in verband met te weinig begeleiding na ziekte. Hiervoor was in de jaarrekening van 2017 een reservering opgenomen van € 18.000 inzake de mogelijke schadeclaim. In 2018 heeft de rechter de claim van deze leerling afgewezen, waarna de leerling in hoger beroep is gegaan. Nadat ook het hoger beroep is afgewezen heeft OSZG de opgenomen schuld van € 18.000 terecht laten vrijvallen in de overige baten.

4.6 Gebeurtenissen na balansdatum

U hebt ons bevestigd dat er zich geen gebeurtenissen na balansdatum hebben voorgedaan die van zodanige aard en/of omvang zijn dat verwerking of vermelding in de jaarrekening noodzakelijk is.

Wij merken op dat de impact van het uitbreken van het coronavirus in 2020 voor onderwijsinstellingen groot is. De impact bij onderwijsinstellingen is echter met name groot op organisatorisch en onderwijskundig gebied. Op financieel gebied is de impact voor onderwijsinstellingen naar verwachting beperkt, vergeleken met sectoren zoals horeca, retail en transport aangezien de inkomsten op gelijk niveau blijven. Mogelijk dat wel sprake zal zijn van hogere ICT-kosten of hoger ziekteverzuim. Wij adviseren u in het bestuursverslag aandacht te besteden aan de gevolgen van het coronavirus voor uw organisatie.

5. Administratieve organisatie en interne beheersing

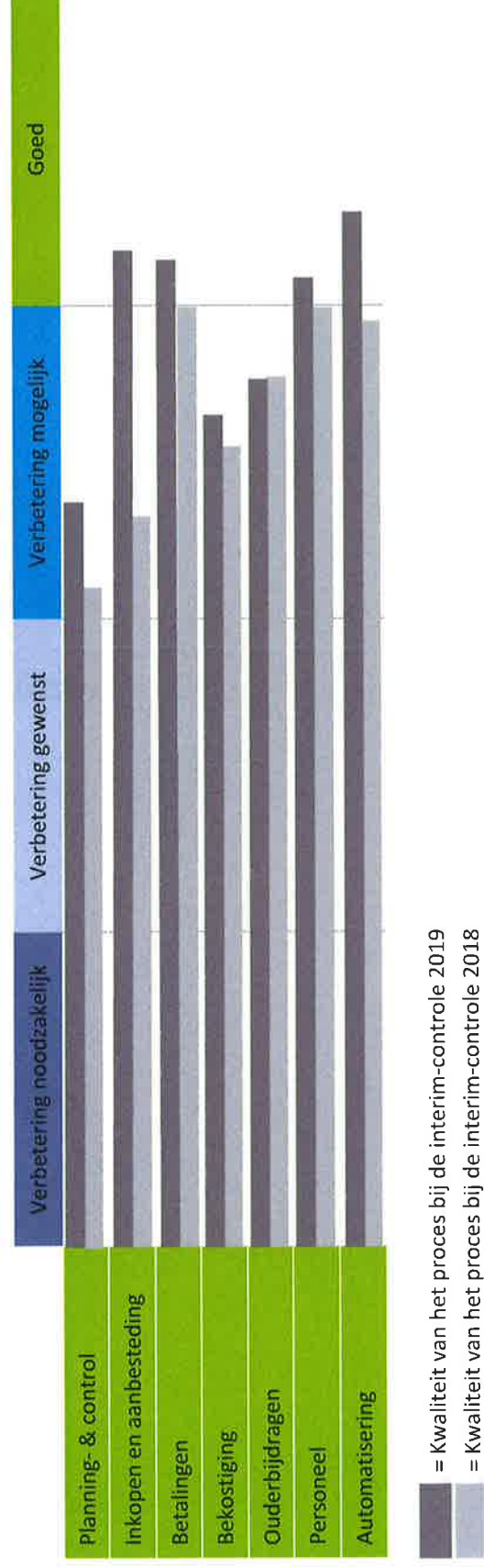
5 Administratieve organisatie en interne beheersmaatregelen

bijdrage aan het 'in control' zijn van uw organisatie. Wij merken hierbij nog op dat wij ons bij de beoordeling van de AO/IB hebben beperkt tot het deel van de AO/IB waarop wij steunen bij de controle van de jaarrekening.

5.2 Bedrijfsvoeringsmonitor

In het kader van de jaarrekeningcontrole hebben wij diverse processen binnen uw organisatie beoordeeld. Hierbij hebben wij ons gericht op de kwaliteit van de interne beheersing van deze processen. In onderstaande bedrijfsvoeringsmonitor hebben wij per proces de huidige kwaliteit van de interne beheersing weergegeven.

5.1 Algemeen
 Tijdens onze interim-controle hebben wij de opzet, het bestaan en de werking van de administratieve organisatie en de interne beheersing (AO/IB) binnen uw organisatie beoordeeld. Wij hebben bij onze controle geconstateerd dat de opzet van de AO/IB, gelet op de doelstelling daarvan voldoende is. Tevens hebben wij vastgesteld dat er sprake is van een adequate werking van de AO/IB voor zover deze relevant is voor de controle van de jaarrekening. Dit levert een positieve

De belangrijkste bevindingen uit onze interimcontrole zijn hierna per proces op hoofdlijnen weergegeven:

▪ **Inkopen en aanbestedingen:**

Met betrekking tot de autorisatie van inkoopfacturen hebben wij vastgesteld dat deze digitaal geautoriseerd worden in AFAS. Op basis van logging in AFAS hebben wij een data-analyse uitgevoerd waarbij wij hebben vastgesteld dat ongeveer de helft van de inkoopfacturen alleen wordt goedgekeurd door de rector van de school. Op locatie Den Bosch worden, conform het interne beleid, alle inkoopfacturen alleen door de rector van de school geautoriseerd. Uit navraag blijkt dat er geen duidelijk autorisatieschema is waarbij iedere factuur ook minimaal goedgekeurd dient te worden door een budgethouder. Hierdoor bestaat het risico dat er inkoopfacturen goedgekeurd worden waarvan niet (geheel) duidelijk is of de prestatie van deze factuur daadwerkelijk geleverd is.

Wij adviseren u facturen boven een bepaald bedrag ten alle tijden door de verantwoordelijke budgethouder te laten autoriseren.

Urgentie: Gemiddeld.

▪ **Betalingen:**

Op basis van de controle op de rechten en bevoegdheden binnen de online bankomgeving hebben wij vastgesteld dat op 3 locaties gebruik wordt gemaakt van schoolbankrekeningen bij de Rabobank. Middels onze controle hebben wij vastgesteld dat er voor deze Rabobankrekeningen sprake is van zelfstandige betalingsbevoegdheid voor alle gebruikers. Hieronder een uitsplitsing per locatie en per rekening van de gebruikers en hun rechten:

Stedelijk Gymnasium Den Bosch

Twee Rabobankrekeningen (.373 en .270) waarbij zowel de rector als de conrector zelfstandig betalingen kunnen doen tot de standaardlimiet van € 25.000. Wij hebben hierbij wel vastgesteld dat het limiet voor zelfstandig betalen ten opzicht van 2018 met € 25.000 is verlaagd.

Gymnasium Bernrode

Twee Rabobankrekeningen (.008 en .263) waarbij de rector, een administratief medewerker en een leraar zelfstandig betalingen kunnen doen. De limiet voor de rector en de administratief medewerker bedraagt € 50.000 en de limiet voor de leraar bedraagt € 4.000.

Gymnasium Felisenum

Eén schoolbankrekening waarbij de rector en twee administratieve medewerkers zelfstandig kunnen betalen. De limiet voor de rector bedraagt € 25.000 en de limiet voor de administratieve medewerkers bedraagt € 10.000. Wij hebben hierbij wel vastgesteld dat de limiet voor zelfstandig betalen voor de rector ten opzicht van 2018 met € 80.000 is verlaagd.

Algemeen

Doordat rectoren en medewerkers van de scholen zelfstandig betalingen kunnen verrichten hebben wij bij onze eindejaarscontrole een gegevensgerichte controle verricht op de mutaties die via deze Rabobankrekeningen lopen. Wij hebben voor deze rekeningen alle mutaties gedurende 2019 opgevraagd waarbij wij van verschillende mutaties onderbouwingen hebben beoordeeld. Uit deze aanvullende werkzaamheden kwamen geen onregelmatigheden naar voren.

Wij adviseren u om alle betalingen centraal uit te voeren via het bestuursbureau en de rekeningen op de scholen zoveel mogelijk te

beperken. Er is bij het gebruik van schoolbankrekening een verhoogd risico op mogelijke onrechtmatige betalingen.

Urgentie: hoog.

Kasmutaties

Op basis van het grootboek over 2019 hebben wij vastgesteld dat mutaties per kas worden verricht. Tot november 2019 bedroeg de totale omvang van de mutaties die per kas lopen circa € 38.000. Uit de beoordeling van deze mutaties blijkt het merendeel besteed te worden tijdens excursies en reisesjes. Naast de mutaties per kas is er ook sprake van het gebruik van een SimplifiedCard. Om het contante geld op scholen tot het minimum te beperken adviseren wij u zoveel mogelijk mutaties via SimplifiedCard te verwerken. Middels deze methode blijft inzichtelijk waar het geld aan besteed wordt en daarnaast is het niet wenselijk dat op de scholen veel kasgeld aanwezig is.

Wij hebben van u begrepen dat, gezien de omvang van sommige scholen, het niet altijd haalbaar is om op de juiste manier met SimplifiedCard te werken. Om deze reden heeft u aangegeven alsnog gebruik te maken van de kas. Wij adviseren u het gebruik van de kas te beperken tot het minimum. Wel hebben wij vastgesteld dat er sprake is van kastellingen welke ook getekend worden door de rector van de scholen.

Urgentie: gemiddeld.

■ Personeel:

Verklaring Omtrent Gedrag (VOG)

Ondanks het feit dat wij op grond van het onderwijsaccountantsprotocol niet behoeven vast te stellen of een VOG tijdig, voor aanvang van het dienstverband, aanwezig was, is dit wel één van de vereisten. Wij willen u er op wijzen dat het van belang is dat voorafgaand aan het

dienstverband een geldige VOG aanwezig is. Tijdens onze controle hebben wij vastgesteld dat er in totaal 11 VOG's te laat zijn op een totaal van 59 nieuwe medewerkers. Wel hebben wij vastgesteld dat er een proces aanwezig is, waarbij geen salaris wordt verstrekt tot er een geldige VOG aanwezig is.

Verder hebben wij bij de interimcontrole vastgesteld dat van twee nieuwe medewerkers nog geen geldige VOG aanwezig was. Bij de eindejaarscontrole hebben wij vastgesteld dat deze aanwezig waren.

Akte van Benoeming

Bij de interimcontrole hadden wij voor een medewerker vastgesteld dat er nog geen getekende Akte van Benoeming aanwezig was. Bij eindejaarscontrole hebben wij vastgesteld dat de akte getekend is.

Wij hebben van u begrepen dat de mogelijkheid tot het digitaal goedkeuren van Akten van Benoemingen en overige mutaties zoals declaraties bekeken wordt. Het digitaliseren van deze handelingen zal tot gevolg hebben dat er sneller gehandeld kan worden bij het tekenen van akten en het aanvragen van bijvoorbeeld de VOG. Dit is een positieve ontwikkeling op het gebied van personeel.

U bent daarnaast ook begonnen met het digitaliseren van de personeelsdossier. Wij adviseren u hierbij de volledigheid van deze dossier te bewaken zodat er geen gegevens verloren gaan.

Urgentie: Hoog.

Overige mutaties

Op basis van logging uit AFAS hebben wij met betrekking tot de overige personeelsmutaties vastgesteld dat mutaties van locatie Bernrode worden ingestuurd door een medewerker van de personeelsadministratie. Hierbij is dus geen zichtbare goedkeuring van de rector van Bernrode.

Wij adviseren u om deze mutaties ten alle tijden ook door de rector van de school te laten goedkeuren voordat deze in de salarisadministratie worden verwerkt.

Urgentie: Gemiddeld.

5.3 Automatisering

Met betrekking tot WIS Collect hebben wij vastgesteld dat één medewerker van de leerlingenadministratie rechten en bevoegdheden hebben als beheerder. Gezien de facturatie van ouderbijdrage via het bestuursbureau loopt is het niet noodzakelijk dat deze medewerker deze rechten heeft. Wij adviseren u deze rechten te beperken tot het recht administratie

Wij hebben verder geen bijzondere controlebevindingen omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking te melden. Wij merken hierbij op dat dit controlebevindingen betreft die voortvloeien uit het onderzoek van de administratieve organisatie en interne beheersing voor zover noodzakelijk in het kader van de controle van de jaarrekening en dat deze niet de uitkomsten zijn van een specifiek onderzoek naar de toereikendheid van het systeem van administratieve organisatie en interne beheersing.

6. Recapitulatie van de adviezen

6 Recapitulatie van de adviezen

Hieronder geven wij een overzicht van de adviezen die wij in dit accountantsverslag hebben opgenomen en geven wij aan wat de urgentie van de opvolging van dit advies naar onze mening is.

Paragraaf	Onderwerp	Urgentie
4.3.1	Wij adviseren u om bij het aangaan van contracten rekening te houden met de specifieke wetgeving rondom Europese aanbestedingen.	Hoog
4.4.1	Bij activering van gebouwen wijzen wij u er op dat bij activering duidelijk aangegeven moet worden welk component van het gebouw dit betreft.	Gemiddeld
4.4.3	Wij adviseren u of er voor te zorgen dat de zogenaamde schoolfondsen als bestemmingsreserve worden opgenomen of vast te leggen dat er een verplichting jegens derden te aanzien van deze gelden bestaat.	Gemiddeld
4.4.4	Wij adviseren u om per school de grenzen voor de kantine-regeling te bewaken. Hiermee wordt voorkomen dat de kantineopbrengsten btw belast zijn.	Gemiddeld
5.2	Wij adviseren u facturen boven een bepaald bedrag ten alle tijden door de verantwoordelijke budgethouder te laten autoriseren.	Gemiddeld
5.2	Wij adviseren u om alle betalingen centraal uit te voeren via het bestuursbureau en de rekeningen op de scholen zoveel mogelijk te beperken. Er is bij het gebruik van schoolbankrekening een verhoogd risico op mogelijke onrechtmatige betalingen.	Hoog
5.2	Wij adviseren u het gebruik van de kas te beperken tot het minimum. Wel hebben wij vastgesteld dat er sprake is van kastellingen welke ook getekend worden door de rector van de scholen.	Gemiddeld
5.2	U bent daarnaast ook begonnen met het digitaliseren van de personeelsdossier. Wij adviseren u hierbij de volledigheid van deze dossier te bewaken zodat er geen gegevens verloren gaan.	Gemiddeld
5.2	Wij adviseren u om de overige personeelsmutaties ten alle tijden ook door de rector van de school te laten goedkeuren voordat deze in de salarisadministratie worden verwerkt.	Gemiddeld

7. Algemene onderwerpen

7 Algemene onderwerpen

7.1 Onafhankelijkheid

Onze beroepsorganisatie, de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA), heeft in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO), richtlijnen ten aanzien van de onafhankelijkheid gegeven. Ook in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta) worden nadere richtlijnen gegeven betreffende de onafhankelijkheid. Deze richtlijnen worden door ons gehanteerd bij onze beroepsuitoefening.

In dit jaar hebben zich geen omstandigheden voorgedaan als gevolg waarvan onze onafhankelijkheid ten aanzien van de controleopdracht bedreigd kon worden.

7.2 Overzicht Richtlijnen jaarverslaggeving

De door u opgestelde jaarrekening hebben wij gecontroleerd op basis van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige vigerende wet- en regelgeving, waaronder in het bijzonder Richtlijn 660 'Onderwijsinstellingen' uit de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving. De relevante richtlijnen zijn door het ministerie van OCW toegelicht in haar brochure: 'Richtlijn Jaarverslag Onderwijs'.

Tevens hebben wij, aan de hand van het door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties opgestelde Controleprotocol WNT, gecontroleerd of uw jaarrekening voldoet aan de WNT.

Wij hebben vastgesteld dat uw jaarrekening voldoet aan deze wet- en regelgeving.

7.3 Financiële rechtmatigheid

In het Onderwijsaccountantsprotocol OCW is het normenkader voor de controle op financiële rechtmatigheid opgenomen. Dit normenkader bestaat uit:

- relevante bepalingen in de onderwijswet- en regelgeving;
- aanbestedingswetgeving (Europees en nationaal);
- individuele subsidiebeschikkingen waaruit blijkt dat deze verantwoord moeten worden in model G onder 2.

De overige van toepassing zijnde wet- en regelgeving, zoals de belastingwetgeving, valt dus buiten het kader van de beoordeling op financiële rechtmatigheid. Deze overige wet- en regelgeving hebben wij, voor zover nodig, betrokken in onze werkzaamheden om het getrouwe beeld van de jaarrekening vast te stellen.

7.4 Frauderichtlijn

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude en onjuistheden, inclusief het naleven van de wet- en regelgeving, berust bij het bestuur van de instelling. Ook het nemen van preventieve en repressieve beheersingsmaatregelen om de kans op fraude of onjuistheden en overtreding van wet- en regelgeving te beperken behoort tot de verantwoordelijkheid van het bestuur. Het is de taak van de raad van toezicht om vast te stellen in hoeverre het management de benodigde beheersingsmaatregelen heeft genomen.

Wij adviseren u de frauderisicoanalyse standaard onderdeel te maken van de jaarlijkse planning en control cyclus. Op deze wijze kan ook de raad van toezicht invulling geven aan haar wettelijke taak.

Bij de uitvoering van onze controle hanteren wij controlestandaard 240 "De verantwoordelijkheid van de accountant voor het onderkennen van het risico van fraude in het kader van de controle van financiële overzichten". Onze controle is niet specifiek gericht op het ontdekken van fraude.

Het bestuur heeft ons aangegeven geen aanwijzingen te hebben van specifieke frauderisico's en/of van een verhoogd risico dat de jaarrekening als gevolg van fraude een afwijking van materieel belang zou kunnen bevatten. Tijdens onze controle van de jaarrekening zijn ons geen aanwijzingen van fraude gebleken.

Bijlagen

Bijlage 1: Controleverschillen

Ongecorrigeerde controleverschillen

Aard verschil	Effect op resultaat	Getrouwheid	Rechtmatigheid
Opname schoolfondsen als schuld	n.v.t	€ 253.074	
Totaal		€ 253.074	

Bijlage 2: algemene ontwikkelingen

Onderzoek financiële positie onderwijsinstellingen

In vervolg op de rapporten van de Onderwijsraad en van de Inspectie van het Onderwijs (beiden uit 2018) heeft de Inspectie van het Onderwijs in het voorjaar 2019 een verkennend onderzoek uitgevoerd naar de juiste kengetallen en de bijpassende signaleringswaarden. De uitkomsten van dit onderzoek zijn gedeeld in het rapport “doelmatige omvang van de reserves”. Uit dit rapport blijkt dat de politiek meer invloed wil hebben op onderwijsinstellingen met een te hoge vermogenspositie. Vervolgens zijn verdiepende onderzoeken uitgevoerd bij de 10% onderwijsinstellingen met de hoogste financiële positie. De resultaten hiervan zijn nog niet bekend.

In oktober 2019 heeft de minister van OCW aan de Tweede Kamer gerapporteerd over de financiële resultaten van onderwijsinstellingen over 2018. De volgende zaken komen daarbij naar voren:

De visie wordt herhaald dat de onderwijssector in het algemeen te voorzichtig begroot. Dit wordt ondersteund door de realisatie over 2018: deze is (weer) hoger dan de begroting;

Het is de verantwoordelijkheid van instellingen om in hun jaarverslag goed toe te lichten waarom ze reserves van bepaalde omvang aanhouden;

Er is erkenning dat het sectorbeeld niet in één getal gevangen kan worden. De instellingen met hun vermogens zijn te divers;

Vanuit de continuïteitsparagrafen zoals opgenomen in de jaarrekeningen 2018 blijkt voor de komende jaren een negatief resultaat. Het ministerie van OCW trekt hieruit de conclusie dat instellingen bewust hun vermogen inzetten;

Het ministerie heeft de intentie om de bekostiging te vereenvoudigen en duidelijker te communiceren over eventuele bijstellingen.

De aandacht voor de financiële positie van onderwijsinstellingen wordt steeds groter. Het belangrijkste is echter dat u zelf voldoende aandacht hiervoor heeft en

ook beleid hebt voor de gewenste omvang van het eigen vermogen en de wijze waarop dit ingezet wordt voor de activiteiten die u uitvoert.

Transitievergoeding tijdelijke arbeidsovereenkomsten

Met ingang van 1 januari 2020 geldt de verplichting tot het toekennen voor een transitievergoeding bij ontslag al met ingang van de eerste dag van de arbeidsovereenkomst. Ook wanneer u een tijdelijke arbeidsovereenkomst aangaat waarbij op voorhand bij werknemer en werkgever duidelijk is dat het contract na het verstrijken van de overeengekomen periode niet tot een vervolg zal leiden, wordt een transitievergoeding toegekend.

Wanneer bij het aangaan van de tijdelijke arbeidsovereenkomst het de inschatting is dat er na afloop geen aansluitend dienstverband zal volgen, dient u daarom ook in de verslaggeving direct rekening te houden met de verschuldigde transitievergoeding. Het heeft onze voorkeur om de kosten direct op te nemen zodra deze worden voorzien. De Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving koppelen deze transitievergoeding nadrukkelijk aan “een vergoeding in ruil voor arbeidsprestaties”. Qua matchingprincipe lijkt het dat deze benadering de ruimte biedt om toe te rekenen aan de periode waarin de arbeidsprestaties feitelijk geleverd worden, waardoor de transitievergoeding dus ook mag worden toegerekend aan de precieze periode en de voorziening per maand wordt opgebouwd.

Werkkostenregeling

Per 1 januari 2020 wordt de vrije ruimte in de WKR verhoogd van 1,2% naar 1,7% voor de eerste € 400.000. Gelijktijdig wordt ook een gerichte vrijstelling geïntroduceerd voor de kosten van de Verklaring Omtrent Gedrag, waardoor deze kosten belastingvrij kunnen worden vergoed.

Onze ervaring op basis van fiscale scans bij onderwijnsinstellingen is dat vaak onvoldoende kennis aanwezig is op het gebied van de WKR. Dit kan er bijvoorbeeld toe leiden dat de vrije ruimte in de WKR ten onrechte al dan niet wordt belast dan wel dat vergoedingen/verstrekingen ten onrechte onder een gerichte vrijstelling worden gebracht. Naheffingen op het gebied van de loonheffingen liggen alsdan op de loer. Tegelijkertijd worden mogelijke fiscale kansen binnen de WKR onvoldoende benut. Het is daarom raadzaam de toepassing van de WKR binnen de onderwijnsinstelling te laten toetsen, bijvoorbeeld door middel van een WKR-scan.

Btw-positie leden Raad van Toezicht

Door recente jurisprudentie van het Europese Hof van Justitie (juni 2019) is de btw-positie van commissarissen in een ander daglicht komen te staan. Waarschijnlijk heeft deze jurisprudentie ook gevolgen voor de btw-positie van leden van de Raad van Toezicht binnen de onderwijnsinstelling die zich in een vergelijkbare positie bevinden. Het Hof oordeelde namelijk dat de betreffende commissaris die naast zijn dienstbetrekking een vaste vergoeding ontving voor zijn commissariaatswerkzaamheden niet voldoende zelfstandig optrad en daarom niet was aan te merken als btw-ondernemer.

Mogelijk doet de uitspraak van het Hof de staatssecretaris er binnenkort toe besluiten om een nieuw beleidsbesluit in omloop te brengen en zijn beleid hierop aan te passen. Toezichthouders binnen de onderwijsvrijstelling doen er daarom goed aan zich te laten adviseren over hun specifieke btw-positie en desgewenst in overleg te treden met de belastingdienst.

Verplichtingen ANBI

Veel instellingen in de non-profitsector hebben een ANBI-status. Algemeen nut beogende instellingen (ANBI) komen in aanmerking voor fiscale voordelen zoals vrijstellingen van erf- en schenkingsrecht en energiebelasting. Voor de donateurs van ANBI's geldt dat zij hun giften af mogen trekken in de Inkomstenbelasting. Voor het verkrijgen en behouden van de ANBI-status moet een instelling (blijven)

voldoen aan diverse voorwaarden. Voor een deel hebben deze voorwaarden betrekking op de activiteiten van de instelling en het te voeren beleid. Voor een ander deel zijn dit administratieve vereisten zoals het voeren van een goede administratie. Er gelden daarnaast ook publicatieverplichtingen. Zo moeten ANBI-instellingen op hun website gegevens publiceren over namen en functies van de bestuurders van de organisatie, het beleidsplan, het beloningsbeleid van de beleidsbepalers, maar een financiële verantwoording die minimaal bestaat uit een balans, een staat van baten en lasten en een toelichting op die overzichten. De financiële verantwoording moet binnen 6 maanden na afloop van het boekjaar op de website geplaatst worden. Voor de meeste instellingen geldt dus dat voor 1 juli van elk jaar een financiële verantwoording op de website geplaatst moet worden.

Uit onderzoek blijkt dat bijna de helft van de ruim 43.000 ANBI-instellingen niet tijdig een financiële verantwoording over 2018 op de website heeft gepubliceerd. Bijna een derde van de instellingen heeft ook over boekjaar 2017 geen verantwoording gepubliceerd.

Door niet te voldoen aan de eisen die gesteld worden aan de ANBI-status loopt u het risico dat de ANBI-status wordt ingetrokken. Wij adviseren u daarom te blijven voldoen aan de voorwaarden. Onderwijsinstellingen moeten overigens ook op grond van de sectorcodes voor goed bestuur hun integrale jaarrekeningen jaarlijks voor 1 juli op de website publiceren. Er wordt nog gewerkt aan een wetswijziging waardoor dit een wettelijke verplichting gaat worden.

Drempelbedragen Europese aanbestedingen

Elke twee jaar worden de drempelbedragen voor Europese aanbestedingen vastgesteld. Tot op heden werden deze bedragen steeds naar boven bijgesteld. Voor 2020 en 2021 zijn echter voor het eerst lagere drempelbedragen vastgesteld dan voor periode daarvoor. De drempelbedragen voor leveringen en diensten zijn uitgekomen op € 214.000. Voorheen was dit € 221.000. Voor werken is het bedrag

vastgesteld op € 5.350.000 (was € 5.548.000). Deze bedragen zijn exclusief omzetbelasting.

Inhuur van zzp-ers

Tot en met 31 december 2020 geldt voor de inhuur van zzp-ers een overgangsregeling voor de WDBA. De belastingdienst zal uitsluitend in situaties van “evidente kwaadwillendheid” handhavend optreden door middel van naheffingsaanslagen en boetes. Inmiddels is de belastingdienst wel gestart met sectorgerichte controles. Uit een brief van de Staatssecretaris van Financiën valt af te leiden dat mogelijk in de tweede helft van 2020 wordt besloten om ook onderzoek te doen binnen de onderwijssector.

Ter vervanging van de WDBA wordt voorgesteld om per 1 januari 2021 belangrijke wijzigingen door te voeren met als belangrijkste uitgangspunten:

- De toepassing van een minimumtarief van € 16 per uur exclusief kostenopslag;
- Het gebruik van een zelfstandigenverklaring bij een uurtarief van € 75 of meer;
- Het gebruik van een webmodule met een opdrachtgeversverklaring.

Ook de voorgestelde maatregelen ter vervanging van de WDBA leiden inmiddels tot forse kritiek. Zo rijst de vraag in hoeverre de voorgestelde maatregelen leiden tot extra administratieve lasten voor de opdrachtgever en opdrachtnemer. Het valt daarom niet uit te sluiten dat de voorgestelde wijzigingen in meerdere of mindere mate worden aangepast.

Voor het jaar 2020 is verstandig het volgende (al dan niet) te doen:

Indien voor langere tijd sprake is van inhuur van een zzp-er, dient de onderwijsinstelling alert te zijn. Dat is zeker het geval als sprake is van werkzaamheden die een wezenlijk onderdeel zijn van de bedrijfsvoering. In het geval van een onderwijsinstelling rijst dan bijvoorbeeld de vraag of sprake kan zijn van de inhuur van zzp-docenten buiten een dienstbetrekking. Controleer ook of

dat in de overeenkomst met de zzp-er de zogenaamde “fictieve dienstbetrekkingen” nadrukkelijk zijn uitgesloten.

Vermogensvorming SWV

In juni 2019 werd bekend dat de Inspectie van het Onderwijs schoolbesturen en samenwerkingsverbanden gaat aanspreken op reserves. Voor de omvang van het eigen vermogen van samenwerkingsverbanden zal de inspectie een signaleringswaarde hanteren die inhoudt dat het eigen vermogen minus het privaat vermogen kleiner moet zijn dan 5% van de totale netto baten. Deze waarde gaat gelden voor de alle samenwerkingsverbanden en wordt gebruikt als input voor de evaluatie van passend onderwijs in het voorjaar van 2020. Samenwerkingsverbanden die de signaleringswaarde overschrijden, moeten daar goede redenen voor hebben of een plan om de reserves aan te wenden.

Vereenvoudiging bekostiging VO

Doel van het wetsvoorstel Vereenvoudiging bekostiging VO

De huidige bekostiging voor middelbare scholen is ingewikkeld. Zo krijgt de ene school voor een vergelijkbare havo-leerling een andere bijdrage dan een andere school. Ook als de kosten voor beide scholen hetzelfde zijn. Het nieuwe bekostigingsmodel voor het VO is voor scholen en besturen makkelijker en duidelijker. Scholen krijgen een gelijke bekostiging voor gelijke leerlingen. Daardoor kunnen zij beter plannen hoeveel bekostiging zij jaarlijks zullen ontvangen.

Alleen veranderingen in basisbekostiging VO

Het wetsvoorstel gaat alleen over de basisbekostiging in het VO. Dit betekent een herverdeling van:

- de lumpsumbekostiging voor personeel en exploitatie;
- het budget voor de regeling spreidingsnoodzaak;
- de oude vaste budgetten voor lom-milk;
- het budget voor lesmateriaal.

Andere bijdragen van het ministerie van OCW, zoals bijvoorbeeld middelen voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, vallen niet onder de basisbekostiging.

Veranderingen in het bekostigingsmodel

De veranderingen door het nieuwe model voor de bekostiging van het VO zijn de volgende:

- Scholen krijgen gelijke bijdragen voor gelijke leerlingen. Het maakt niet meer uit welke onderwijssoorten de school aanbiedt:
 - één gelijk bedrag voor alle onderbouwleerlingen en voor alle bovenbouwleerlingen in het vwo, havo, mavo en de gemengde leerweg in het vmbo
 - één gelijk bedrag voor alle leerlingen in het praktijkonderwijs en de bovenbouwleerlingen in het vmbo (basis en kader).
- Voor alle hoofdstellingen en voor alle permanente nevenvestigingen is een vast bedrag beschikbaar. Het maakt niet uit welk onderwijs de vestigingen aanbieden:
 - één vast bedrag voor de hoofdstelling van een school.
 - één vast bedrag voor de nevenvestiging(en) van een school.

Voorwaarden voor hoofd- en nevenvestigingen

Het aantal vestigingen dat voor een vast bedrag in aanmerking komt, kan afwijken van het werkelijke aantal vestigingen. Dit komt doordat een vestiging aan een aantal voorwaarden moet voldoen om in aanmerking te komen voor een vast bedrag. Deze voorwaarden zijn de volgende:

- Een vestiging van een school moet geregistreerd staan bij Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). De vestiging moet een adres hebben (bestaande uit straatnaam, huisnummer en eventuele toevoeging).
- Het gaat om een hoofdstelling of een nevenvestiging. Tijdelijke nevenvestigingen komen niet in aanmerking.

- Op 1 oktober van het voorafgaande kalenderjaar waren 130 of meer leerlingen ingeschreven op de vestiging, of 60 leerlingen op vestigingen die alleen praktijkonderwijs aanbieden.

Heeft een schoolbestuur meerdere vestigingen op hetzelfde adres geregistreerd? Dan krijgt het bestuur 1 vast bedrag voor die vestigingen samen. Als meerdere schoolbesturen een vestiging op hetzelfde adres hebben geregistreerd, wordt voor elke vestiging een vast bedrag toegekend.

Algemene overgangsregeling

Er is een algemene overgangsregeling van 4 jaar. De regeling bouwt de toename van de bekostiging ieder jaar met 20% op of af. Hierdoor krijgt het schoolbestuur niet direct op 1 januari 2021 met het totaal berekende herverdeeldeffect te maken. Dat gebeurt pas op 1 januari 2025.

Specifieke overgangsregeling

Als een schoolbestuur een negatief herverdeeldeffect heeft dat groter is dan 3%, komt bovenop de algemene overgangsregeling een specifieke overgangsregeling. Deze regeling corrigeert voor het verschil tussen het werkelijke herverdeeldeffect en een negatief herverdeeldeffect van 3%. De specifieke overgangsregeling duurt 5 jaar. Hierdoor hebben deze besturen langer de tijd om in te spelen op de nieuwe hoogte van de bekostiging. Via onze website www.onderwijsaccountant.nl kunt u de herverdeeldeffecten per school benaderen.

Aanvullende bekostiging voor scholen in het voortgezet onderwijs

Tegelijk met de ingang van de nieuwe basisbekostiging voor het voortgezet onderwijs komen er twee aanvullende regelingen. Er zijn extra bijdragen voor leerlingen in de gemengde leerweg van het vmbo en voor geïsoleerde scholen.

Wet bestuur en toezicht rechtspersonen

De Tweede Kamer heeft in januari 2020 ingestemd met het Wetsvoorstel bestuur en toezicht rechtspersonen (WBTR). Met de WBTR beoogt de overheid de kwaliteit

van het bestuur en het toezicht van de rechtspersonen vereniging, stichting, coöperatie en onderlinge waarborgmaatschappij in de semipublieke sector te verbeteren.

Gedurende het wetgevingstraject is de ambitie voor het *'verbeteren'* van bestuur en toezicht door de wetgever bijgesteld naar het *'aanvullen en het verduidelijken'* van de regeling voor bestuur en toezicht. De reden hiervoor is gelegen in het wegnemen van de onnodige verschillen tussen de rechtsvormen en het hiermee bevorderen van de rechtszekerheid.

De WBTR bevat met name wijzigingen voor stichtingen en verenigingen op de onderstaande onderwerpen:

- Een wettelijke grondslag voor de Raad van Commissarissen (RvC i.p.v. RvT) bij alle rechtspersonen;
- Een uniforme norm voor de taakvervulling door bestuurders en commissarissen;
- Een grondslag voor het monistische bestuursmodel (one-tier board) bij alle rechtspersonen;
- Een drietal gronden voor de aansprakelijkheid van het bestuur en het toezichthoudend orgaan, zoals de interne en de externe aansprakelijkheid en de misleidende jaarrekening;
- De besluitvorming van de bestuurders en de commissarissen met een tegenstrijdig belang;
- Het ontslag van het bestuur en de toezichthouders bij de stichting.

Beleidsregel financiële sancties bij bekostigde onderwijsinstellingen

De Minister van OCW beschikt over een instrument om onderwijsinstellingen sancties op te leggen in de vorm van de 'Beleidsregel financiële sancties bij bekostigde onderwijsinstellingen'. Deze Beleidsregel wordt uitgebreid met een mogelijke sanctie voor gevallen waarin een aanwijzing niet wordt opgevolgd. In de memorie van toelichting bij de beleidsregel staat het volgende:

“De Beleidsregel is van oorsprong bedoeld voor het opleggen van financiële sancties bij het niet-naleven van de deugdelijkheidseisen, in de praktijk met name wat betreft het niet voldoen aan de informatieverplichtingen zoals het niet-tijdig insturen van jaarstukken of bekostigingsgegevens. In die gevallen is een interventieladder van financiële sancties op zijn plaats. Deze maatregel hangt samen met de aankondiging in de brief van 7 juni 2019 om in de beleidsregel duidelijk te maken dat zwaardere sancties mogelijk zijn bij het niet-opvolgen van een aanwijzing.”

De Beleidsregel financiële sancties bij bekostigde onderwijsinstellingen wordt uitgebreid met de mogelijkheid voor een sanctie voor gevallen waarin een aanwijzing niet wordt opgevolgd. Het kan voorkomen dat het handelen van het bestuur van een onderwijsinstelling, zoals vastgesteld door de Inspectie van het Onderwijs, de minister reden geeft om vast te stellen dat sprake is van wanbeheer. Wanbeheer is zeer ernstig en kan grote gevolgen hebben voor de school of instelling. In dat geval kan de minister een aanwijzing opleggen. Het opleggen van een aanwijzing door de minister is een ultimatum remedium en zal alleen geschieden na een zorgvuldig traject waarin het bevoegd gezag of de raad van toezicht de mogelijkheid heeft gehad om te voorkomen dat een aanwijzing wordt opgelegd. Als een bevoegd gezag of raad van toezicht toch een dergelijke aanwijzing krijgt en besluit om de aanwijzing niet op te volgen, dan is slagkracht vereist. Opschorting of gedeeltelijke inhouding van de bekostiging is in sommige gevallen, bijvoorbeeld bij hoge financiële reserves of vanwege andere redenen, geen probaat middel om ervoor te zorgen dat het bevoegd gezag of de raad van toezicht alsnog de aanwijzing opvolgt. Daarom kan de minister in zo'n geval de bekostiging volledig inhouden. Naar onze verwachting is de wijziging van de beleidsregel vermoedelijk ingegeven door de uitspraken van de rechter in het dossier 'Cornelius Haga Lyceum', waar de minister in het ongelijk werd gesteld.

In de memorie van toelichting viel ons op dat de minister ook 'hoge financiële reserves' noemt als een situatie om na een aanwijzing de bekostiging volledig in te houden. Wij merken hierbij op dat er dan wel eerst een 'aanwijzing' door de

minister gedaan moet worden (wat een zwaar middel is dat slechts weinig door de minister wordt toegepast) en dat er sprake is van de omstandigheid dat de instelling deze aanwijzing niet opvolgt.

Wij achten het mogelijk dat dit in de memorie van toelichting is opgenomen, voortvloeiend op nog door de Inspectie te ontwikkelen signaleringsgrenzen voor te hoge financiële reserves. Het geeft echter wel aan dat te hoge financiële reserves bij het ministerie hoge prioriteit hebben. Het is daarom zaak dat de instellingen goed zicht hebben op hun financiële positie, deze adequaat toelichten in hun bestuursverslag en bij te hoge reserves beleid ontwikkelen om het overschot op een zinnige wijze aan te wenden in het onderwijsproces.

Spaarrekeningen, negatieve rente en de Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016

Om te voorkomen dat rente over spaartegoeden moet worden betaald wordt soms uitgeweken naar alternatieve bancaire instellingen. In het kader hiervan blijkt soms onduidelijkheid te bestaan over de vraag of spaarrekeningen als een belegging in de zin van de "Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016" worden aangemerkt. Hiermee hangt ook de toets samen of de financiële instelling waarbij een spaarrekening wordt aangehouden, voldoet aan de minimale rating eisen.

In de oude regeling (tot juni 2016) bestond er geen expliciete duidelijkheid over deze vraag. Met de wijziging van de regeling in juni 2016 heeft de wetgever expliciet deze onduidelijkheid weggenomen. In de toelichting van de minister bij de publicatie van de Regeling in de Staatscourant staat in de toelichting vermeld: Beleggingen zijn uitzettingen van middelen die tijdelijk niet benodigd zijn om aan lopende financiële verplichtingen te voldoen. Hierbij kan men denken aan: obligaties, alle vormen van spaartegoeden en deposito's.

Hiermee is duidelijk dat de spaarrekening onder de werking van de regeling valt en als een 'belegging' moet worden aangemerkt die aan de rating eisen moet voldoen.

Wij wijzen u er op dat wanneer u gebruik maakt van het zogenaamde Schatkistbankieren er, op basis van wet- en regelgeving, nooit sprake kan zijn van negatieve rente.

Financiële Staat van het Onderwijs 2018

Juist omdat er zoveel op het onderwijs afkomt, zo benadrukt de Inspectie van het Onderwijs in de Financiële Staat van het Onderwijs 2018, moeten onderwijsbesturen beter grip krijgen op de ontwikkelingen en de financiën. Continuïteit en doelmatige besteding vraagt beleid.

Goed (financieel) beleid door de onderwijsbesturen is van doorslaggevend belang voor de continuïteit van de instelling en voor de kwaliteit van het onderwijs. Daarom besteedt de Financiële Staat van het Onderwijs 2018 er bijzondere aandacht aan. De jaarverslagen van de onderwijsbesturen moeten een beschouwing geven over het voorgenomen beleid voor de komende jaren, met een vertaling naar de financiële implicaties. Er blijkt verbetering mogelijk en nodig van de jaarverslagen. Zo is er nog steeds vrij structureel sprake van onderschatting van het resultaat. Ook moeten veel besturen meer aandacht geven aan de werking van het systeem voor risicobeheer en aan de manier waarop ze met risico's omgaan. Met name de kwaliteit van de in de jaarverslagen opgenomen continuïteitsparagrafen dient verbeterd te worden.

Subsidie aanpak lerarentekort en subsidie lerarenbeurs

Het Ministerie van OCW erkent dat het lerarentekort in het basis- en voortgezet onderwijs een ernstig probleem is. De minister pakt het lerarentekort daarom op verschillende manieren aan waaronder door subsidieregelingen. Enkele subsidieregelingen zijn de Subsidie Regionale aanpak personeelstekort (aanvraag tot 1 maart 2020), subsidie zij-instroom (aanvraag tot 15 oktober 2020), subsidie herintreders (aanvraag tot 1 november 2020) en de subsidie onderwijsassistenten

(aanvraag tot 15 oktober 2020). De Subsidie Regionale aanpak personeelstekort is bedoeld voor regio's, waarbij schoolbesturen gezamenlijk een plan van aanpak kunnen indienen. Zowel bestaande regio's, die reeds in 2019 subsidie ontvingen, alsook nieuwe regio's kunnen subsidie aanvragen. Op deze wijze wil de minister komen tot een brede bestrijding van het lerarentekort, die is afgestemd op de specifieke situatie in de regio.

Tegenover de ruimere beschikbaarheid van subsidies voor de bestrijding van lerarentekorten staat een daling in de beschikbare middelen voor lerarenbeurzen. De minister verlaagt vanaf 2020 voor zowel het primair als het voortgezet onderwijs het beschikbare budget voor lerarenbeurzen om deze middelen te kunnen inzetten voor de subsidieregelingen die bedoeld zijn voor een bredere bestrijding van het lerarentekort. Voor herhaalaanvragen (2e of 3e studiejaar) zijn blijven voldoende middelen beschikbaar, maar het budget voor leraren die in 2020 willen starten met een bachelor- of masteropleiding is beperkt.

Daarnaast zal de Regeling lerarenbeurs in 2020 worden aangepast en zal strakker worden gecontroleerd op de aanwezigheid van de werkgeversverklaring, op het behalen van de studiepunten (15 punten-eis) en op de hoogte van het te subsidiëren collegegeld.

Wij adviseren u te beoordelen in hoeverre uw instelling optimaal gebruik maakt van de beschikbare subsidieregelingen voor de bestrijding van lerarentekorten. Daarnaast adviseren wij u, zodra deze wordt gepubliceerd, kennis te nemen van de nieuwe Regeling lerarenbeurs 2020, zodra deze wordt gepubliceerd en te bewaken dat subsidievoorwaarden (blijvend) worden nageleefd.

Van Ree Accountants West BV
Leidse Schouw 2
2408 AE Alphen aan den Rijn

Tel: (0172) 782 130
E-mail: alphenaandenrijn@vanreeacc.nl
Web: www.vanreeacc.nl

VAN REE **ACCOUNTANTS**
registeraccountants en belastingadviseurs